

הלכות הדרף היומי

מסנת סנהדרין

תוכן עניינים

- א. עד זומם ... למפרע הוא נפסל מעידנא דאסהיד רשע הוא והתורה אמרה אל תשת ידך עם רשע אל תשת רשע עד 1
- ב. מומר אוכל נבילות לתיאבון דברי הכל פסול להכעים ... פסול ... דהוה ליה רשע ורחמנא אמר אל תשת רשע עד 2
- ג. אל תשת רשע עד אל תשת חמס עד אלו גזלנין ומועלין בשבועות ... אחד שבועת שוא ואחד שבועת ממון 3
- ד.עד זומם פסול לכל התורה כולה 4
- ה. כל הראוי לדון דיני נפשות ראוי לדון דיני ממונות ... יש ראוי לדון דיני ממונות ואין ראוי לדון דיני נפשות 4
- ו.אלו הן הפסולים המשחק בקוביא ומלוי ברבית ומפריחי יונים וסוחרי שביעית והעבדים 7
- ז. ואלו הן הקרובין ... הן ובניהן וחתניהן וחורגו לבדו ... וכל הראוי ליורשו וכל הקרוב לו באותה שעה 9
- ח.היה קרוב ונתרחק הרי זה כשר 11
- ט. האוהב והשונא אוהב זה שושבינו שונא כל שלא דבר עמו שלשה ימים באיבה אמרו לו לא נחשדו ישראל על כך 13
- י.מלמד שכולן ערבים זה בזה 14
- יא.שהיה בידם למחות ולא מיחו 15

דף כז.

א. עד זומם ... למפרע הוא נפסל מעידנא דאסהיד רשע הוא והתורה אמרה אל תשת ידך עם רשע אל תשת רשע עד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

כבר התבאר במסכת ב"ק דף עב: שעד זומם¹ פסול למפרע משעה שהעיד אותו עדות, כגון² אם העיד בניסן והזום בתשרי על אותו עדות, כל מה שהעיד מניסן ואילך³ פסול, שבשעה שהעיד רשע הוא והתורה אמרה (שמות כג פסוק א) אַל תִּשָּׁת יָדְךָ עִם רָשָׁע לְהִיטֵי עַד הָמָס וּפְסוּל הַבֵּל, ואף על פי שהזום בעדות ממוזן⁴ ושילם עכשיו מה שהזום עליו, לא נתכשר למעלה, אלא משעה שישלם ויעשה תשובה.

ב. מזמר אונל נבילות לתיאבון דברי הנל פסול להכעיס ... פסול ... דהוה ליה רשע ורחמנא אמר אל תשת רשע עד

כבר התבאר לעיל דף ט: שאי זהו רשע⁵ שפסול לעדות כל שעבר עבירה שהיביין עליה מלקות כגון שאכל בשר בהמה וחלב וכדומה, זהו רשע ופסול, שהרי התורה קראה למחוייב מלקות רשע, שנאמר (דברים כה פסוק ב) וְהָיָה אִם בֵּן הַכּוֹת הִרְשָׁע, ואין צריך לומר מחוייב מיתת בית דין כגון מחלל שבת, שהוא פסול⁶, שנאמר (במדבר לה פסוק לא) אֲשֶׁר הוּא רָשָׁע לְמוֹת אֲשֶׁר הוּא רָשָׁע לְמוֹת. לא שנא אם עבר לתיאבון, לא שנא אם עבר להכעיס.

¹ שו"ע ונו"כ חו"מ לד ח

² לבוש שם מהטור וכן בסמ"ע כ

³ וכן מה שהעיד מקודם תכ"ד של עדות זה שהזום עליו. כך מבואר בסוגי' דב"ק דף ע"ג ע"א. ועי' ברמב"ן פ' חזקת. אבל בשיטה מקובצת ב"ק שם הביא דעת הרבה ראשונים דדוקא אם הב' עדיות הם של תובע ונתבע אחד. אבל בב' עדיות לב' גברי עדות הראשון קיים. ומדברי מהרי"ט ח"א סי' קל"ח מבואר דאם תכ"ד של עדותו נפסל בעבירה עדותו בטל וצ"ע לדינא. הי' רע"א שם

⁴ קמ"ל דאע"פ דמתחילה לא עיוות אלא בדבר דיש לו תשלומין נזגם שילם לבסוף, אפ"ה נפסל, ק"ו אם עיוות מתחילה להעיד בדבר שאין לו תשלומין, כגון לגרום מיתה או מלקות לחבירו, דנפסל, ואף על פי שהזום קודם שנהרג חבירו, מ"מ מחשבתו היתה לרעה בדבר שאין לו תשלומין. סמ"ע שם יט

⁵ רמב"ם שם ח"ב שו"ע שם סעי' ב נתיבות שם ביאורים ס"ק א

⁶ נראה, כל לאוין שניתן לאזהרת מיתת בי"ד דקיימא לן (מכות יג ב) דאין לוקין עליהם מכל מקום נפסל, דזהו אינו לקלות האיסור רק מחמת חומר האיסור, אורים א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת סנהדרין

אם עבר עבירה שיש בה חימוד ממון, אע"ג שאין בה מלקות פסול מדרבנן, עבר עבירה שאין בה מלקות כגון לאו שאין בה מעשה אע"ג שאין בה חימוד ממון⁷, פסול מדרבנן⁸.

ג. אל תשת רשע עד אל תשת חמס עד אלו גזלנין ומועלין בשבועות ... אחד שבועת שוא ואחד שבועת ממוז

העובר על השבועה⁹ אחד שבועת שוא שנשבע לשנות הידוע, ואחד שבועת שקר של ממוז וביטוי שלא יאכל ואכל¹⁰, רשע הוא ופסול לעדות, ואפילו עובר על החרם שהחרימו הקהל¹¹.

ובשבועת ביטוי דלהבא יש בה מחלוקת בין הפוסקים אימת הוא פסול לעדות, שי"א שאינו נפסל אלא דוקא בשבועה דלשעבר, כגון שנשבע שכבר אכל ולא אכל, שבשעה שיצתה שבועה מפיו יצאה לשקר, אבל בשבועה דלהבא, כגון שלא אוכל, ואכל, לא¹². ויש שהכריעו שבשבועה דלהבא אינו

⁷ דבעבירה דאורייתא לא בעינן רשע דחמס אמנם עיין בפנ"י בב"מ דף עב ע"א תוד"ה שטר שדעת ריב"ם דבעינן בזה רשע דחמס אמם דעת רבינו ירוחם דלא בעינן בעבירה דאורייתא רשע דחמס ולא בעינן חימוד ממון וכן משמעות כל הפוסקים בס"י לד (ח"י רע"א על סמ"ע ס"ק מז

⁸ ואע"ג שבפסול דרבנן בעינן הכרזה כדי לפוסלו הכא אין צריך דכיון שהוא איסור תורה איסורו ידיע לכל אע"ג שאין בו מלקות משא"כ באיסור דרבנן לא משמע להו לאינשי ולא מהזיקי לעוברים עליה ברשיעי (פתחי תשובה שם ס"ק ו בשם הברכ"י) וי"א שגם בזה בענן הכרזה כדלקמן גבי פסול באיסור דרבנן (פתחי תשובה ס"ק לג בשם הכנה"ג ומהריב"ל ומהרשד"ם ומבי"ט ותשב"ץ ועוד)

⁹ שו"ע ונו"כ שם ה

¹⁰ לישנא דקרא נקט, דכתיב בפרשת ויקרא [ה' ד'] או נפש כי תשבע לבטא בשפתים להרע או להטיב. ופירוש להרע, שנשבע שלא לאכול או שלא לישן. ולהטיב, שנשבע לאכול או לישן. סמ"ע שם ט

¹¹ אבל המועל בהרמות תקנות הקהילות אין לפסול לעדות, דאל"כ לא יוכשר אחד מאלף, כ"כ חידושי אגודה [סנהדרין] פרק זה בורר [סי' כ"ד]. וה"ה מי שמסרב לכנוס לתקנת הקהל. מהרי"ק שורש קכ"ו. ד"מ ז'. סמ"ע י ובאזניים למשפט כתב כגון שהחרימו על כל מי שיוודע דבר זה יבוא ויגיד ועבר ולא הגיד פסול אף שלא עשה מעשה מ"מ כיון שיש עון דאם לא יגיד וגם החרם הוי כחשוד על אותו דבר, וכן חרם שעשו לצורך מנדר מילתא ועבר עליו נפסל אם עשה מעשה, אבל חרם של תקנות הקהל לצורך עצמן כגון שיתנו מס כראוי והוא לא נתן אינו נפסל כי נעשה להם כהיתר דסבר הקהל עשו לי עולה. וכן המסרב לכנוס לתקנת הקהל אינו נפסל מטעם הנ"ל

¹² היינו מעמא, דבשעה שנשבע דעתו היתה לקיים שבועתו, ואח"כ יצרו ולבו אנסו לעבור על השבועה בזה דאינו איסור מצד עצמו אלא שהוא אסרו אנפשו בשבועתו, ומפני זה לא יעיד שקר שהוא איסור ועון פלילי מצד עצמו. משא"כ בשבועה דלשעבר דהשבועה עצמה יצאתה מפיו לשקר. ובטור ריש סימן צ"ב [סעיף ג] כתב שגם ר"ת [בתוס' שבועות מ"ו ע"ב ד"ה אבל] ס"ל שנפסל אפילו בשבועה דלהבא, והריב"ש [סי' שי"א] הכריע דשבועה דלהבא אינו נפסל אלא לכשעבר שבועתו בקום ועשה, שנשבע שלא לאכול ואכל, אבל לא כשעבר שבועתו בשב ואל תעשה, דהיינו שנשבע לאכול ולא אכל. סמ"ע יב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

נפסל אלא לכשעבר שבועתו בקום ועשה, שנשבע שלא לאכול ואכל, אבל לא כשעבר שבועתו בשב ואל תעשה, דהיינו שנשבע לאכול ולא אכל, אינו נפסל והלכה כדברי המכריע¹³.

מי שבאו עדים¹⁴ שעבר על שבועתו, אינו נאמן לומר: שוגג¹⁵ או אנוס הייתי, להכשיר עצמו.

ד. עד זומם פסול לכל התורה כולה

עד זומם¹⁶, אף על פי שהזום בעדות ממוזן, אפילו שילם¹⁷, פסול מן התורה לכל עדות¹⁸. אף לענין מלקות ומיתה החמור ממוזן הוא פסול.

דף כז:

ה. כל הראוי לדון דיני נפשות ראוי לדון דיני ממונות ... יש ראוי לדון דיני ממונות ואין ראוי לדון דיני נפשות

הכל כשרים¹⁹ לדון דיני ממונות אפילו גר והוא שתהיה אמו מישראל, וגר דן את חברו הגר אף על פי שאין אמו מישראל וכן הממזר והסומא באחת מעיניו כשר לדון דיני ממונות.

וכבר התבאר במסכת קידושין דף עו. שכל ישראל כשרים לדון ואפילו ממזר, ואפילו כל שלשתן שיושבין בדין הם ממזרים, כשרים²⁰.

¹³ שי"ך שם ה. עיין בתומים (סק"ג) שהעלה דלדין מ"מ מדרבנן פסול, וגם העלה דהא דלאו שאין בו מעשה הואיל ואין בו מלקות לא מיפסל היינו בשאר איסורים, אבל במילתא דאית ביה חימוד ממוזן מ"מ מיפסל.

¹⁴ רמ"א שם מהב"י בשם הרשב"א

¹⁵ הרשב"א מסיים בטעמו וכתב זה לשונו, שא"כ אין לך חשוד אפילו בשבועת העדות, דיכול לטעון שבחתי כו'. סמ"ע שם יג

¹⁶ שו"ע ונו"כ שם ה

¹⁷ אורים יג

¹⁸ קמ"ל דאע"פ דמתחילה לא עיוות אלא בדבר דיש לו תשלומין [וגם שילם לבסוף, אפ"ה נפסל, ק"אם עיוות מתחילה להעיד בדבר שאין לו תשלומין, כגון לגרום מיתה או מלקות לחבירו, דנפסל, ואף על פי שהזום קודם שנהרג חבירו, מ"מ מחשבתו היתה לרעה בדבר שאין לו תשלומין. סמ"ע שם יט

¹⁹ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק יא הלכה יא

²⁰ שו"ע ונו"כ הו"מ ז ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ץ 22887389 | ובמ"ל 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת סנהדרין

כבר התבאר במסכת יבמות דף קב: שכל ישראל²¹ כשרים לדון אבל גר פסול לדון שנאמר (דברים יז פסוק טו) שום תִּשִׂים עֲלֶיךָ מֶלֶךְ אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ בּוֹ מִקִּרְבֵּי תְּנִשִׂים וְגו' ריבה הכתוב משימות הרבה, לומר לך כל משימות שאתה משים עליך אפילו דיין בעלמא לא יהא אלא מקרב אחיך. ולא גר, ואפילו בדיני ממונות פסול²².

ודוקא²³ על ידי כפייה לכופ את הישראל הוא שפסול, דשום תשים על ידי כפייה משמע, כלומר בעניני שררה וכפייה למנות אותו דיין יהיה דוקא מקרב אחיך ולא הגר, אבל אם קבלוהו עליהם הבעלי דינים מעצמם יכול לדון²⁴. וי"א²⁵ שאם הסכימו חשובי צבור למנות לגר לדיין לרוב השיבתו ועוצם חכמתו, הרי זה כקבלוהו עליהם ויכול להיות דיין.

במה דברים אמורים שהוא עצמו גר שנתגייר או שהוא מזרע גרים משני צדדין מאביו ואמו²⁶, אבל אם הוא מזרע ישראל מצד אחד אפילו אינו מזרע

21 שו"ע ונו"כ חו"מ זא יו"ד רסט יא

22 לבוש וסמ"ע שם א

23 שו"ע ונו"כ יו"ד רסט יא

24 לבוש יו"ד שם וסמ"ע שם ד, וש"ך חו"מ שם א, ועיי"ש בקצוה"ח שכתב שלדעת המרדכי אפשר דאיסור הוא כמו דן מי שאינו גמיר ולא סביר דאפילו קבלוהו לא מהני קבלתו בין טעה ובין לא טעה וכמ"ש הבעל המאור בבבא רביעאה בשיקול הדעת (סנהדרין יב, א בדפי הרי"ף). וכמה פסולים דפסילי אפילו בקבלה, וכן בזה אסרה התורה לדון לפני גר שאינו אחיו

25 אורים שם ג מהכנה"ג וראיה משמעיה ואבטליון שלפי דעת הרמב"ם בהקדמתו לספר מדע היו גרים גמורים, זה נשיא וזה אב"ד, וזוה העלה דהצבור קבלוהו עליהם לרוב השיבותם, ובקבלוהו עליהם מותר, ע"ש שהאריך, ולפי דבריו צ"ל אם קבלוהו חשובי העדה אף על פי שאין רוב הצבור מסכימים הוי כקבלוהו עליהם ויכול לדון, וכתב בתומים לפקפק בזה וז"ל "אלא שאני חוכך דכי מהני קבלוהו עליו בדיני ממונות, דהרי יכול להפקיר ממונו וליתנו למי שרוצה אבל בדיני נפשות שאין רשות ביד אדם לומר הרגוני וא"כ פשיטא דלא שייך ביה קבלה, וכל טיבו של ב"ד הגדול בירושלים לדון דיני נפשות דין זקן ממרא ודכותיה, ודיני ממונות לא היו דנין ממש כלל, וא"כ עדיין הקושיא איך יהיה מקהל גרים ראשי סנהדרין. ולכן צריך לומר או דמלך שאני כיון דרשות ביד מלך להמית ולהרוג לתקון המדינה כמש"כ הרמב"ם בהל' רוצח (פ"ב ה"ד), ע"ש, אף הוא אם רואה אדם גדול בתורה ומדע יכול למנותו לראש לדון אפי' דיני נפשות כי אתו דבר חוק ומשפט, וכן אמרו (סנהדרין ה' א) דריש גלותא יכול ליתן רשות אפילו למאן דלא גמיר וסביר כולי האי, והכל מטעם חוק המלך כמש"כ הריב"ש (סימן רעא), וא"כ שמעיה ואבטליון נתמנו מפי מלך כי בימיהם היה מלכי השמונאים הכשרים ויכולים לדון בכפיה כי יד המלך היה עמם, או שנאמר כי באמת אילו היה בא דיני נפשות לא היו דנים ולא נתמנו לכך, רק למקבלי שמועה ובירור הלכה בתורה שבע"פ לעוצם חכמתם ובינתם ויראתם הקודמת ובוו היו נשיאים ואב"ד, ולא לדון דיני נפשות, וצ"ע.

26 ואפילו זרע זרען הגרים אסור בכל שימות, וכך כתב הרמב"ם בפ"ק דהלכות מלכים [ה"ד] ע"ש. סמ"ע שם א ועיין בית הלל יו"ד שם וז"ל וקשה לפי זה דוד המלך שבא מן אביו מישראל אבל לא מאמו מישראל שהיה מן רות זרע זרעה, ואם כן איך היה דוד מלך, הלא צריך שהיה דוקא אביו ואמו מישראל. ובספר באר שבע [סוטה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת סנהדרין

ישראל אלא מצד אמו²⁷, כשר בדיני ממונות²⁸ אפילו על ידי כפייה, שמקרב ישראל הוא, ואפילו שלשתם גרים שאמותיהם מישראל כשרים.

גר לדון²⁹ את הגר חבירו כשר, דדרשינן עליך כלומר על ישראל הוא שצריך להיות מקרב ישראל, אבל על הגר יכול להיות דיין אפילו גר גמור שאינו כלל מישראל לא מאביו ולא מאמו ואפילו על ידי כפייה³⁰. אבל אינו יכול לדון את מי שאמו מישראל וכל שכן מי שאביו מישראל³¹.

אבל בדיני נפשות אין דנין אותן אלא כהנים לויים וישראלים המשיאין לכהונה ולא יהיה אחד מהן סומא אפילו באחת מעיניו.

ואין מעמידין³² בסנהדרין בין בגדולה בין בקטנה אלא אנשים חכמים ונבונים, מופלגין בחכמת התורה בעלי דיעה מרובה, יודעים קצת משאר חכמות, כגון רפואות³³, וחשבון, ותקופות, ומזלות, ואיצטגנינות, ודרכי

מא: ד"ה נתחייבו] הקשה מן רחבעם בן שלמה שהיה מן נעמה העמונית, אם כן היתה אמו ממש מן העמוני ואיך היה מלך, והניח בצ"ע. ואחר כך מצאתי בכסף משנה שם שתירץ דאם אביו לחוד הוא מישראל מותר להיות מלך, ואף על גב דכתבו התוספות אביו ואמו, לאו דוקא, רק החילוק הוא דבשאר דינים אמו לחוד מהני, אבל לענין מלך צריך דוקא אביו ואמו, אבל באמת אם אביו בלחוד הוא מישראל [גם כן סגין] לכן היה רחבעם מותר להיות מלך. ובזה מיושב גם כן קושיותי מן דוד לפי דברי מה"ר פלק בסמ"ע בשם הרמב"ם דאפילו זרע ורעה של גרים הוא פסול למלך וק"ל. ועיי"ש שדעת רש"י דלא כהרמב"ם, דזרע ורעה של גר כשר למלכות, לכן דוקא גר בעצמו אף שהורתו ולידתו בקדושה הוא פסול למלכות, אבל זרעו כשר למלכות אם אמו גיורת והורתו ולידתו היתה בקדושה אזי הולד כשר למלכות ועיין חי' רע"א חו"מ שם שהביא נמי שדעת תוס' שהורתו ולידתו בקדושה כשר לדיני ממונות.

²⁷ יש הבדל דבאמו מישראל אפילו בא עליה בגיורתו והולידה לזה, ישראל מקרי כיון דאמו ישראלית, אבל ישראל שבא על גיורת והולידה בן, אף על פי שנתגיירה אח"כ היא ובנה מ"מ הולד כמותה והרי הוא גר גמור דלא מתייחס כלל אחר אביו, כנה"ג אורים שם ג מהגב"י אות א.

²⁸ ועיין בתשובות חיים שאל סוף ח"א סי' ק"א אות ג' שגם לדיני נפשות כשר ואפילו להיות נשיא (דנשיא הוא ראש הסנהדרין) והביא בן מכנה"ג ובספר דינא דחיי להרב כנה"ג בעשין צ"מ דף קי"ד דכדין המלך כך דיין הדיין ומה מלך כל שאמו מישראל או אביו אעפ"י שא' מהן גר כשר למלכות אף בדיין בן ומסתמא בכל דיין איירי בין בד"נ עכ"ל. ודלא כבס"מ דס"ל דפסול לדיני נפשות. ועיין ובגודע ביהודה קמא חלק חו"מ סי' א'

²⁹ בספר קצוה"ח תמה, האיך משכחת גר דן חבירו דבר תורה, הא מן התורה סמוכין בעינן וכו'. ולא קשה מידי, דהא אפילו ממונה על אמת המים אסור מדאורייתא [עיין רמב"ם פ"א ממלכים ה"ד], וכיון דדן מדרבנן הוי ליה כהתמנות ואסור בישראל מדאורייתא, ולגר מותר, דהתמנות לגר אין אסור רק על ישראל ולא על גר חבירו. נתיבות ביאורים שם

³⁰ סמ"ע שם ד דלא כמרדכי שהתיר רק בלא כפייה ועיין בקצוה"ח שם שהצדיק דברי המרדכי

³¹ אורים שם ב

³² רמב"ם שם א

³³ וא"ת בשלמא כלהו ניהא אלא רפואות מה צורך לסנהדרין וי"ל לדעת הדברים המרפאים בטבע שנתנה השבת לדחות בשבילם אבל לא בדברים המרפאים בסגולה ולדעת מי שהשקה את חבירו סם מן הסמים ומת

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

המעוננים והקוסמים והמכשפים, והבלי ע"ז, וכיוצא באלו, כדי שיהיו יודעים לדרון אותם.

ואין מעמידין בסנהדרין אלא כהנים לויים וישראלים המיוחסים הראויים להשיא לכהונה, שנאמר בפרשת בהעלותך (במדבר יא פסוק טז) והתיצבו שם עמך³⁴ בדומין לך, בחכמה וביראה וביחס.

1. אלו הן הפסולים המשחק בקוביא ומלוי ברבית ומפריחי יונים וסוחרי שביעית והעבדים

כבר התבאר במסכת ר"ה דף כב. ולעיל דף כד: שהמלוה ברבית, פסול לעדות בבית דין³⁵. אחד המלוה ואחד הלווה³⁶, אם ברבית קצוצה, פסולים מן התורה, ואם ברבית מדרבנן, פסולים מדבריהם. וי"א שאינו אלא פסול מדרבנן³⁷ ובאבך רבית אינו נפסל אלא המלוה ולא הלווה.

מדרבנן³⁸ פסלו לעדות את מי שאינו עוסק ביישובו של עולם, ולפיכך משחק בקוביא, ומחמר פסול לעדות, והוא שלא תהיה לו אומנות אלא הוא, או שיש לו אומנות אחרת אך אינה מספיקה לו לצורך פרנסתו, הואיל ואינו

אם ראוי אותו הסם להמית או לא וכיוצא בזה. רדב"ז שם. וכן חשבונות ונימטריאות צריך לענין מדידת המקוה לידע אם היא כשיעור ולידע אם יש פותח טפח לענין טומאת מת כמ"ש פט"ו מהל' טומאת מת ה"ב וכן ענין מקדרים בהרים והנוטע ירק בכרם וריבוע התחומין וכיוצא. מרכבת המשנה שם

³⁴ ויש לתמוה על רבינו שכתב שנאמר והתיצבו שם עמך שהרי בגמרא הביא רביה מפסוק זה ודחו דילמא התם משום שבינה כלומר לפי שאותם שבימי משה שרתה שבינה עליהם כדכתיב ואצלתי מן הרוח אשר עליך ולפיכך היה צריך שיהיו מיוחסין אבל בסנהדרין דעלמא לא בעינן אלא אמר רב נחמן בר יצחק אמר קרא ונשאו אתך אתך בדומים לך להוי כלומר דהאי קרא בסנהדראות שנתמנו בעצת יתרו כתיב והקל מעליך ונשאו אתך ובהנהו ליכא משום שבינה. ואפשר לומר דס"ל לרבינו דהאי קושיא ודילמא משום שבינה לא הויה אלא אליבא דרבי יהודה ולא אליבא דרבנן דאמרינן בספ"ק דסנהדרין דסנהדרין גדולה של ע"א ואמרינן התם ורבי יהודה עמך משום שבינה משמע. כסף משנה שם, ובאחרונים הקשו שמוכח בגמ' שאף לרבנן הקשו כן. ולולי דבריהם אולי אפ"ל שמאחר דמצינו קרא דפרשת יתרו והקל מעליך ונשאו אתך בדומים לך והתם איירי בשרי אלפים ומאות וכו' וא"כ אינו רק בבית דין, ומכל מקום אינו משום שבינה, א"כ והתיצבו שם עמך נמי לא הוי דוקא משום שבינה דכל שבן הואף ולהכי הביא רבינו כיון דקרא דבהעלותך איירי ממש בבית דין ועדיפא טפי

³⁵ שו"ע ונו"כ הו"מ לד י

³⁶ אבל עדים וערב לא נפסל דלא משמע להו איסור. ש"ך ואורים שם

³⁷ או"ת שם כב

³⁸ שו"ע ונו"כ שם טז

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת סנהדרין

עוסק בישובו של עולם³⁹, הרי זה בחזקת שאוכל מן הקוביא שהוא אבק גזל⁴⁰. אך אם יש לו אומנות אחרת או ממון אחר שמסתפק ממנו אינו נפסל.

וכן המשחקים בבהמה חיה ועוף, ואומרים כל הקודם את חבירו או כל הנוצה את חבירו יטול בעליו שניהם, וכל כיוצא משחקי הימורים אלו, והוא שלא תהיה לו אומנות אלא שחוק זה, הרי זה פסול.

וכן פסלו מפריחי יונים פי' שמלמדים אותם להביא יונים משובך הזולת בישוב, מפני שחוקתן שגוזלים יונים של אחרים, ואע"ג שאינם ממש שייכים לאחרים שהרי לא קנאום ואינם אלא נמצאים בשובך, יש בו גזל מפני דרכי שלום, ודוקא בישוב, אבל במדבר אין להם גזל כלל והרי הם הפקר. ובוזה פסול אפילו יש לו אומנות אחרת שבכלל גזל דרבנן הוא⁴¹.

אולם הקונה כרטיס הגרלה, או לוטו, וכן כל משחק אחר הנמכר על ידי גוף, כגון מפעל הפיס וכדומה אין בו משום משחק בקוביא, ואינו פסול לעדות⁴².

וכן פסלו סוחרי שביעית, והם בני אדם שיושבים בטלים, וכיון שבאה שביעית פושטים ידיהם ומתחילים לישא וליתן בפירות, שחזקת אלו שהם אוספים פירות שביעית ועושים בהן סחורה.

³⁹ למעם דרש"י (סנהדרין כ"ד: ד"ה שאין) והטור ר"ל כיון שאין לו מלאכה אינו יודע כמה קשה על בני אדם המעות ומחיתם ויקל עליו להעיד שקר, א"כ כל שיש לו אומנות אחרת אפילו כל דהו אינו נפסל, וכל שאין לו מלאכה, אפילו יש לו ממון להתפרנס ממנו, הוא נפסל, והמחבר נמשך אחר שיטת הרמב"ם, שהוא משום חשש אבק גזל כלהלן. סמ"ע מ

⁴⁰ והא סברת הרמב"ם כיון שאין חבירו מקנה לו בקנין גמור אלא ע"י שחוק והיתול בא לידו, הו"ל אבק גזל. אך אינו נפסל רק בזה, כיון שאינו אלא אבק גזל שהוא מדרבנן, אלא אם כן ביש לו הנאת הגוף מזה, משום הכי בעינן נמי שלא תהא לו אומנות אלא הוא, ואז מסתמא הוא אוכל ממעות שחוק זה, וכיון דנהנה ונתגדל במעות איסור הללו פסלוהו וחשדוהו שיעיד נמי שקר, משא"כ אם אינו אוכל ממעות שחוק זה אלא מחזיק אותו בידו וחוזר ומשחק בו להעביר בו זמנו, לא אמרינן דהוא הישוד להעיד שקר. ולפי"א אף שיש לו אומנות אחרת, כל שאותה אומנות אינה מספיקה לו לצורך פרנסתו והוצאתו, נמצא דנתפרנס ג"כ ממעות שחוק זה, פסול הוא. ומינה נמי דאפילו אין לו אומנות כלל כל שיש לו ממון אחר ואינו מתפרנס ממעות שחוק זה, אינו נפסל. סמ"ע שם מ ולא הזכיר עוד נפקא מינה שיש, אם משחק תמיד עם הגוי בקוביא דלרמב"ם לא מיפסל דהא אין כאן איסור גזל של דבריהם, אבל להטור ורש"י מיפסל דסוף כל סוף אינו עוסק בישובו של עולם, אבל הרמ"א סתם כאן וסמך עצמו על מה שכתב לקמן בסימן ש"ע ס"ג, ע"ש שכתב דפישט המנהג דלא כרמב"ם ולית ביה גזל רק מפני שאין עוסקים בישובו של עולם, וממילא מובן כל הנפ"מ של הסמ"ע, ובפרט דאם אין לו אומנות דאפילו משחק עם גוי פסול, ע"ש. תומים טו

⁴¹ סמ"ע שם למ

⁴² ישביל עבדי ח"ה יו"ד ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

וכבר התבאר במסכת ב"ק דף פח. שגוי ועבד⁴³ פסולים לעדות⁴⁴, גוי מדכתיב (שם פסוק יח) שֶׁקָרַע עֵנָה בְּאָחִיו שִׁמְעָה מִיָּדָה שֶׁלֹּא יִשְׁמַע אֶת אָחִיו בְּעֵינָיו וְגוֹי לֹא אֶחָיו הוּא, ואפילו גוים המוחזקים שאינם משקרים, מ"מ הם פסולים כיון שאינם בכלל אחיו⁴⁵.

עבד אף על גב שאחינו הוא במצות התורה פסלתיה מקל וחומר מאשה⁴⁶, מה אשה שהיא ראויה לבא בקהל פסולה לעדות כנזכר, עבד שאינו ראוי לבא בקהל אינו דין שפסול לעדות⁴⁷, לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השווה שבהן שאינם זהירים בכל המצות זה מפני רשעו וזה מפני שלא נצטווה ופסולין להעיד, אף אני אביא עבד שאינו בכל המצות שיהא פסול להעיד.

ז. ואלו הן הקרובין ... הן ובניהן וחתניהן וחורגו לבדו ... וכל הראוי ליורשו וכל הקרוב לו באותה שעה

כבר התבאר במסכת ב"ב דף קכח. שהתורה פסלה⁴⁸ כל הקרובים בין לדין בין לעדות⁴⁹ בין לזכות בין לחוב, דכתיב (דברים כד פסוק טז) 'לא יומתו אבות על בנים ובנים לא יומתו על אבות, בגמרא ובפוסקים נתנו הגדרות בכלל הפסולים מחמת קורבה, לפי קרבתם זה לזה, והקרובים ביותר הם

⁴³ שו"ע ונו"כ לד יט

⁴⁴ ועיין גיטין דף ט י בדין פסול שטרות שחתומים בהם עובדי כוכבים ובהילוק בין שמרי ראיה לשמרי קיום הדבר גיטין וקידושין.

⁴⁵ סמ"ע שם מה מהנהות אשר"י גיטין א י

⁴⁶ הרמב"ם (פ"ט מעדות ה"ד) נתן טעם דעבד פסול לעדות דכתיב (שופטים יט יט) כאשר זמם לעשות לאחיו מה אחיו בן ברית וכו'. והקשה הכס"מ וביותר האריך בו הלח"מ דהכא בגמ' מוכח שעבד אחיו במצות, ורק אתמעט מכח קל וחומר. ועיין באורים כ מה שתי

⁴⁷ מה לאשה שבין אינה ראויה למילה תאמר בעבד שהוא ראוי למילה ויוכשר ג"כ לעדות, גולן יוכיח שראוי למילה ופסול לעדות דכתיב [שמות כג, א] אל תשת ירך עם רשע וגו' אל תשת רשע עד, מה לגולן שבין מעשיו גרמו לו תאמר בעבד שאין מעשיו גרמו לו, אשה תוכיח שאין מעשיה גרמו לה ופסולה הכי נמי עבד, וחזר הדין.

⁴⁸ שו"ע ונו"כ לג ב

⁴⁹ פשוט דכל הפסולים שאמרו קאי בין כשהם מעידים זה לזה ובין כששניהם מעידים לאחר זה עם זה, כמ"ש בשו"ע סימן לג סעיף יז, ומ"ש זה עם זה הכונה שיש פסול קורבה ביניהם, וכל שני עדים שאחד מהם קרוב, פסול להעיד עם הכשר, וכן כשאחד מהעדים קרוב לאחד מבעלי דינים, וכן כשהעדים קרובים לדיינים פסולים להעיד.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת סנהדרין

בגדר ראשון בראשון, ואח"כ ראשון בשני ושני בשני, ומשני בשלישי ואילך כשרים מעיקר הדין.

אלו הם הפסולים, האחים זה עם זה, בין מן האב ובין מן האם⁵⁰, הרי הם ראשון בראשון ופסולים, בני האחים זה עם זה שני בשני ופסולים, בני בניהם זה עם זה שלישי בשלישי וכשרים.

ולהלן דף כח: יבואר בעזה"ת שאחי האב מן האם כשרים להעיד⁵¹.

האב עם בן אחיו ראשון בשני ופסול, ועם בן בן אחיו ראשון בשלישי וכשר, ויש פוסלים⁵² ראשון בשלישי, אבל בן אב עם בן בן אב הם שני בשלישי וכשרים⁵³.

האב עם בנו ראשון בראשון ופסולים, ועם בן בנו בראשון בשני ופסול, ועם בן בן בנו בראשון בשלישי ותליא בפלוגתא דסעיף הקודם⁵⁴.

וכן הדין בנקבות⁵⁵, שתי אחיות או אב ואחותו, בין מן האב ובין מן האם, הרי הם ראשון בראשון, בניהם בין זכרים בין נקבות הם שני בשני, בני בניהם או בנות בניהם שלישי בשלישי⁵⁶.

⁵⁰ הרמ"א בסוף הסעיף כתב בשם י"א שכל קורבה מצד האם אינו אלא מדרבנן, והוא מדברי הרמב"ם פי"ג מה' עדות, וכבר תמהו עליו הפוסקים דהא בגמרא ילפינן קרובים מן האם באם אינו ענין, ומשמע שהוא מדאורייתא, ובכסף משנה כתב דהרמב"ם ס"ל דכל מה דילפינן מ"ג מדות הוא מדרבנן, ועיי' ש"ך סק"א שהאריך בזה

⁵¹ שו"ע ונו"כ שם ז', כגון ראובן ושמעון שהם אחים מן האם ולא מן האב ושמעון ולוי שהם אחים מן האב ולא מן האם, נמצא שראובן ולוי אין להם שום קורבה ביניהם.

⁵² והרמ"א הכריע כדעת הפוסלים (וכתב בפעמו"ז) (יש לציין שהמחבר היה מגדולי הפוסקים יוצאי מרוקו) בתקון שטרות, דאע"פ שהמחבר הביא דיעה ראשונה בסתם, ובכל מקום פוסקים כדעת הסתם, מ"מ כיון שהרמ"א הכריע שכן ראוי להורות, נקמינן כוותיה, וכתב הסמ"ע סק"ה שלדעת הפוסלים יש אומרים שפסולו מן התורה ויש אומרים שאינו אלא מדרבנן, והביא הרמ"א דיעה זו, ומשמע שלדעת המחבר לשיטה זו פסול מן התורה, ועוד כתב הסמ"ע שלדעת המכשירים ראשון בשלישי כשר אפילו מדרבנן.

⁵³ ועיי' סמ"ע סק"ג, ובסדר הגט סעיף ב' כתב שלכתחלה לא יקחו קרובים לעדי הגט אפילו רביעי ברביעי, ובספר קב נקי הוסיף אפילו תרי בעל כאשתו, אבל במופלגים, אפילו ראשון בחמישי אין להחמיר.

⁵⁴ עיי' סמ"ע סק"ד, ובכנה"ג כתב בשם רש"ל דלכו"ע כשר משום דאתפלג דרא, אבל רוב הפוסקים לא ס"ל כן. ⁵⁵ לכאורה אין נ"מ בפסול שתי אחיות רק לענין בעל כאשתו, ואפשר דמשום בניהם קאמר, דכיון שהאחיות ראשון בראשון הרי בניהם שני לגביהם.

⁵⁶ בסמ"ע ס"ק טו וס"ק מז, וכן בסק"ה כתב דמ"ש המחבר דבעל ואשתו ראשון בראשון, בא לאפוקי שלא נאמר דבעל ואשתו כגוף אחד, אלא בכלל קורבה, וממילא כיון שהבעל עם בן אשתו שני בשני, נמצא שעם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובמ"ל 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת סנהדרין

כל אשה⁵⁷ שאדם פסול להעיד לה מחמת קורבה, פסול גם לבעלה משום דאמרינן בעל כאשתו, וכן כשהוא פסול לבעל פסול גם לאשתו משום שהאשה כבעלה, ומ"מ בקורבה של ראשון בשלישי, אף לדעת הפוסלים, לא אמרינן בעל כאשתו ואשה כבעלה וכשרים⁵⁸.

לא אמרו⁵⁹ בעל כאשתו או אשה כבעלה אלא לגבי הבעל והאשה עצמם, אבל אין זה פסול לעדות לקרובי הבעל או האשה, כגון בעל אחותו או דודתו, אף על פי שפסול להעיד לבעל או שהבעל יעיד לו, מ"מ לבנו או אחיו של בעל אינו נפסל.

בקורבה⁶⁰ של ראשון בראשון פוסלים גם בתרי בעל כאשתו, כגון בעל של אשה עם בעל של בתה⁶¹, וכן בעלי שתי אחיות⁶², הרי שני הבעלים פסולים לעדות זה עם זה.

נחלקו הפוסקים⁶³ בקורבה של ראשון בשני אם אמרינן תרי בעל כאשתו כגון הבעל עם בעל בת אחות אשתו, שהאשה עם בת אחותה הם ראשון בשני, ואם אמרינן תרי בעל כאשתו הרי הם פסולים. אבל בפסול שני בשני לא אמרינן תרי בעל כאשתו, ומ"מ לא יחתמו לכתחלה בשטר אחד⁶⁴.

ח. היה קרוב ונתרחק הרי זה כשר

בן בן אשתו הוא ראשון בשלישי, ולדעת הרמב"ם שמכשיר ראשון בשלישי הם כשרים, ולדעת הפוסקים שפוסלים שלישי בראשון, אה"נ שגם כבן בנה או באבי אביה פסול, אבל הט"ז חולק וסובר שכונת המחבר במ"ש דהוי כראשון בראשון, אין כונתו שנחשוב אותם במנין הקורבה, אלא בא לומר שלא נאמר שאין קורבה מחמת חיתון בכלל פסול, ואף על פי שפשוט שאין אדם מעיד באשתו, היינו משום נגיעה, קמ"ל שיש פסול קורבה מחמת חיתון, ולכן בעל ואשתו מעיין ראשון בראשון ומעיין אשתו כנופו, וקרובים יותר מקורבת ראשון בראשון, ולכן סובר הט"ז שאף לדעת המכשירים ראשון בשלישי פוסלים כבן בן בתה או באבי אביה.

⁵⁷ שו"ע ונו"כ שם ג.

⁵⁸ , כיון שהוא מופלג, וסיים הרמ"א דמ"מ אם דנים על ממון שיש לבעלה הנאה ממנו פסול להעיד לה, משום דמה שקנתה אשה קנה בעלה, בשער משפט סק"ב כתב דהא דמכשירין שלישי בראשון באשתו היינו דוקא בדבר שאינו נוגע לבעל, אבל בדבר הנוגע לבעל, כגון שמעידים שהבעל חייב לה, או בכתובה שכתב לה, כיון שפסול לבעל פסול גם לאשתו, שהרי קרוב פסול בין לזכות ובין לחוב, ועיי"ש שהשיג על הנחלת שבעה שכתב דכשר והשיג על המהר"ם מינץ שפוסל בזה.

⁵⁹ שו"ע ונו"כ שם ה.

⁶⁰ שו"ע ונו"כ שם ד.

⁶¹ והרי אשה ובתה הם ראשון בראשון.

⁶² והרי שתי אחיות הם ראשון בראשון ועי' כנה"ג ובר"ג כלל עו שנחלקו הפוסקים אם פסולים גם להעיד לעלמא או רק להעיד זה לזה.

⁶³ בשו"ע שם ד הביא ב' דיעות בזה, והרמ"א הכריע דלא אמרינן בזה תרי בעל כאשתו.

⁶⁴ רמ"א שם, משום דחיישינן לב"ד טועין שיחשבו שהם פסולים ויפסלו השטר, ומ"מ כתב בערוה"ש שאם אין עדים אלא הם יעידו ויחתמו לכתחלה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ץ 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת סנהדרין

עוד התבאר שם שבפסולי קורבה מחמת חיתון⁶⁵, כגון בעל כאשתו או אשה כבעלה, משמת אחד מהם או שנתגרשו⁶⁶, אף על פי שנשארו בנים, ה"ז כנתרחק וכשר לעדות⁶⁷, וכן הוא וחתנו כשמתה בתו, ויש אומרים⁶⁸ שאם דנו בענין זה כשהיה קרוב ופסלו עדותו ונפסק הדין כמי שאין לו עדים, שוב אינו יכול להעיד בענין זה לאחר שנתרחק.

עדות קרובים⁶⁹ שנתרחקו אינו מועיל אלא כשראית העדות היתה בכשרות וגם הגדת העדות בכשרות, ולכן⁷⁰ אם היה יודע בעדות לאחד קודם שנעשה חתנו ונעשה חתנו, פסול להעיד לו, משום שסופו בפסלות, וכן אם ידע העדות כשהיה חתנו, ומתה בתו, פסול משום שתחלתו בפסלות, אבל אם ידע העדות קודם שנעשה חתנו, ונעשה חתנו ומתה בתו, מאחר שתחלתו וסופו בכשרות, אף על פי שנפסל בינתיים, כשר.

⁶⁵ שו"ע ונו"כ שם יב

⁶⁶ ש"ך סק"ח, ובסק"י כתב הש"ך שגם בעל ואשתו לאחר שנתגרשו היו כנתרחקו וכשרים לעדות, ועי' חידושי חת"ס בגליון השו"ע, אלא שיש להסתפק כשיש להם בנים, דאפשר דכיון שהבעל עם בניו הוא ראשון בראשון, וגם הבנים עם האב הוא ראשון בראשון, אפשר שנשאר צד קורבה ביניהם, אלא שבגמרא משמע דגם כחתנו שנעשה כשר לאחר שמתה הבת, שגם בזה אמרו אף על פי שיש לו בנים ממנה, ולכאורה יש בזה צד קורבה מפני שהאב עם בני בתו ראשון בשני והם עם אביהם ראשון בראשון, ולכאורה דינם כשני בשני, ומשמע דבנים אינם נעשים אמצעים לפסול ע"י קורבתם, ואפשר להלק, וצ"ע. פתחי חושן שם פרק ב הערה כט

⁶⁷ ובאה"ע"ו סימן קל סעיף א כתב הרמ"א שאין ליקח קרובים שנתרחקו לעדי הגט.

⁶⁸ רמ"א שם ובסמ"ע סק"כ, ואף על פי שראה העדות קודם שנעשה קרוב (דאל"ה פסול משום שאין תחלתו בכשרות), וה"ז תחלתו וסופו בכשרות, מ"מ כיון שנפסק הדין אמרינן קם דינא, ואין מבטלין הדין, והש"ך סק"ט מפרש דברי בעל העיטור (שהוא מקור דברי הרמ"א) דאיירי שקיבלו עדותו ולא ידעו שהוא קרוב, ואח"כ נודע ופסלו עדותו ונגמר הדין בלי עדותו, ואח"כ כשנתרחק רוצה לחזור ולהעיד, ע"ז קאמר הבעה"ט שאינו נאמן, משום דעביד איניש לאחזוקי דיבוריה, ובקצה"ח האריך להוכיח דלא חיישינן לאחזוקי דיבוריה, וכתב בדברי הרמ"א משום דקם דינא, וגם בנה"מ דחה דברי הש"ך וכן בשער משפמ.

⁶⁹ שו"ע ונו"כ שם

⁷⁰ וכתב הש"ך סק"י דה"ה בעל שידע עדות לאשתו וגירשה, השיב כתחלתו בפסלות ופסול להעיד לה, וכן כתב בסמ"ע לד ס"ק כת, עיין שם, ועי' שו"ע סימן מו סעיף לה בדין חתם על שטר קודם שנעשה חתנו ונעשה חתנו, ובנה"מ שם, ועי' פת"ש בשם רעק"א וחת"ס בדין עדים שהיו קרובים זה לזה בשעת ראייה ובשעת הגדה נתרחקו, אם השיב כתחלתו בפסלות, דאפשר דכיון שכל אחד בפני עצמו היה כשר להעיד, לא השיב כפסול. בערך ש"י הביא בשם שו"ת דברי חיים ח"ב בהשמטות סימן לו שדן אם אונן חייב להעיד, והע"ש דן בדבריו, וכתב דזה פשוט שאם ראה כשהיה אונן לא השיב כתחלתו בפסלות, כיון שאינו פסול מחמת עצמו, וגם בדיעבד אם העיד כשהוא אונן עדותו עדות.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת סנהדרין

חרש שוטה וסומא פסולים לעדות, היה חרש⁷¹ או שוטה או סומא בשעה שנמסר לו העדות, ובריא בשעת העדאת העדות, או בריא בשעה שנמסר לו העדות, וחרש או שוטה או סומא בשעת העדאת העדות, פסולים, אבל אם היה בריא בשעה שנמסר לו העדות ובשעת העדאת העדות, אף על פי שבאמצע נחרש או נשתמה או נסתמא כשר, הואיל ותחלתו וסופו הם בכשרות, שלא הקפידה התורה אלא בשעת הראייה ובשעת העדאת העדות דכתיב (ויקרא ה פסוק א) והוא עד או ראה או ידע).

חרש המדבר ואינו שומע בשעת ראייה ועתה בשעת העדאה כשר⁷².

ט. האוהב והשונא אוהב זה שושבינו שונא כל שלא דבר עמו

שלשה ימים באיבה אמרו לו לא נחשדו ישראל על כך

כל הפסולים לדון⁷³ פסולין להעיד, חוץ מאוהב ושונא שאף על פי שפסולין לדון כיון שתלוי בסברתו⁷⁴, המחשבה משתנה מחמת אהבתו או שנאתו אפילו בלא כונת רשע, בכל זאת כשרים הם להעיד, שלא נחשדו ישראל להעיד שקר מתוך אהבה או מתוך שנאה. שהמעשה כאשר היה לפניו הוא מעיד, ולא חשדינן ליה שישנה בכיוון בשביל אהבתו או שנאתו.

י"א⁷⁵ ששונא מוחלט שכנגדו עומד עליו כמעט להרגו וכדומה, פסול להעיד, ששונא כזה ודאי נחשד שינקם בו להעיד עליו שקר, ויש חולקים⁷⁶.

י"א⁷⁷ ששובין פסול להעיד ויש חולקים⁷⁸.

71 שו"ע ונו"כ לה יג

72 כיון שאין פסול זה בש"ס רק ברמב"ם מטעם שאינו יכול לשמוע שאלת הדיינים ואינו פסול הנזק מאזנים למשפט שם

73 שו"ע ונו"כ לג א

74 סמ"ע שם א

75 מהרש"ל תשו' סי' לג

76 באורים שם א חלק עליו דאין לו ראייה ברורה מש"ס, ואין לחדש דין מסברא. ועיין פתחי חושן חלק י פרק ב הערה א שכתב בסימן לד סעיף ב משמע דשונא נמור לא נפסל אלא כשאומר אלך ואמסור, וצ"ע.

77 בכנה"ג דשושבין משמע במרדכי דפסול להעיד

78 אורים שם היינו לאותו דבר שנעשה בו שושבין,

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

יש שכתבו⁷⁹ ששדכן פסול להעיד בקידושין, והוא מדין נגיעה, ואם כבר קיבל שכר שדכנות מותר, ונראה דה"ה מתווך בדבר הנוגע לקיום העיסקא, ואם מקבל שכר בין יתקיים העסק ובין לא יתקיים אינו נוגע.

י. מלמד שכולן ערבים זה בזה

כבר התבאר במסכת ר"ה דף כט. – שכל⁸⁰ שאינו מחוייב בדבר⁸¹ אינו מוציא אחרים ידי חובתו, אבל אם הוא מחוייב אלא שיצא בהמצוה, יכול להוציא, ואפילו לברך בשביל הבירו⁸².

כל הברכות כולן⁸³ אף ע"פ שבירך ויצא ידי חובתו מותר לו לברך לאחרים שלא יצאו ידי חובתן כדי להוציאן, ובלבד שהוא בר חיובא בדבר זה⁸⁴, לפי שבמצות שהן חובה כל ישראל ערבים זה בזה וגם הוא נקרא מחוייב בדבר כשחבירו לא יצא ידי חובתו⁸⁵, חוץ מברכת ההנייה⁸⁶ שאין בה מצוה, שאינו מברך לאחרים אלא אם כן נהנה עמהן.

⁷⁹ עיין פתחי חושן שם

⁸⁰ שו"ע ונו"כ תקפ"א

⁸¹ עיין שו"ת מנח"י ח"ד סי' ק"ב כתב עפ"י שו"ת מהר"ם שיק סי' ר"ס שמי שהרופאים הזהירו אותו שלא יתקע בשופר, כי כרוך בכך סכנה לנפשו, אסור לו לתקוע, ואם תוקע אינו מקיים בכך מצוה כלל, ולפי"ז גם השומעים לא יצאו ידי חובתן. ועיין שו"ת משנה הלכות ח"ד סי' ע"ז ובמועדי קודש פ"ח סעי' קכ"א

⁸² מ"ב שם א

⁸³ רמב"ם הלכות ברכות פרק א הלכה י

⁸⁴ בשם הגרשו"א מובא בשש"כ פרק ג"א סכ"א ועיי"ש בהערה נה. דביו"ט שני של גליות, אין יכול בן ארץ ישראל לקדש לבן חו"ל, אף אם הלה אינו יודע לקדש בעצמו, משום דאינו מחוייב בדבר. ואף בקידוש היום שהקידוש הוא רק ברכת בורא פרי הגפן, ובן ארץ ישראל טועם מן היין אינו יכול להוציא, כיון שאין ניכר שמברך לשם קידוש היום, אלא לשם ברכת הנהנין.

⁸⁵ שברכת הנהנין אינה דומה לברכת המצות שאף מי שאינו מחוייב בדבר מפני שכבר יצא ידי חובתו יכול לברך למי שעדיין לא יצא ואינו יודע לברך לעצמו כגון לקדש קידוש היום לנשים ועמי הארץ לפי שבמצות שהן חובה כל ישראל ערבים זה בזה וגם הוא נקרא מחוייב בדבר כשחבירו לא יצא ידי חובתו עדיין משא"כ בברכות הנהנין שאף שהן חובה על הנהנה מכל מקום בידו שלא ליהנות ושלא לברך לפיכך אין אחר שאין נהנה נקרא מחוייב בדבר הברכה זו שזה צריך לברך על מה שחפץ ליהנות. שו"ע הרב קסז כגו מ"ב שם צב

⁸⁶ וברכת המזון אינה כברכת הנהנין ומן התורה יכול להוציא חבירו אף על פי שלא אכל כלל כיון שחבירו כבר אכל וחייב לברך וכל ישראל ערבים זה בזה, אלא מפני שאומר שקר במה שאומר שאכלנו והוא לא אכל הצריכה חכמים שיאכל כוית מתחלה. ואם לאו אינו מוציא ואם אכל מכוית מוציא אף את מי ששבע. ועיין במ"א שמסתפק דלפ"ז אם הם רק שנים דבלא"ה אינם מזמנים אפשר דיכול להוציא חבירו שאינו יודע לברך אפילו אם לא אכל כלל ומצדד להחמיר וכ"כ בא"ר דמדרבנן בכל גווני אין אחד מוציא חבירו בבהמ"ז אא"כ הוא ג"כ מחוייב בדבר וכן מוכח בהדיא בחידושי הרא"ה לברכות ובריטב"א ר"ה כ"ט ובשיטה מקובצת ברכות דף מ"ח ע"ש. מ"ב קצו ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובמ"ל 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת סנהדרין

ברכת ⁸⁷ ההנייה שיש בה מצוה הרי זה מברך לאחרים ואוכלין ושותים אף על פי שאינו אוכל עמהן.

ולפיכך כל אכילה ושתייה שהן חובה על האדם שלא משום הנאתו כגון מצה בליל ראשון של פסח, ובליל א' וב' בסוכות שהוא חייב לאכול כזית פת בסוכה⁸⁸, אם אינו יודע לברך יכול אחר שכבר יצא, להוציא ידיו חובתו אף מברכת הנהנין שבהן, שהן המוציא, ואפילו אם המברך אינו טועם. ואין צריך לומר ברכת אכילת מצה שהיא מברכות המצות.

וכן בקידוש⁸⁹ בין קידוש הלילה ובין קידוש היום⁹⁰, יכול אדם לקדש לאחרים אף על פי שאינו אוכל עמהם⁹¹, ואין בזה משום קידוש שלא במקום סעודה, כיון שלהשומעים היוצאים ידי חובתן הוא מקום סעודה, ומכל מקום כיון שהוא אינו יוצא ידי חובתו בקידוש זה, וכן אם כבר קידש לעצמו במקום סעודתו כיון שהוא אינו צריך לקידוש זה אין לו לקדש לאחרים לכתחלה, אלא אם כן הם אינם יודעים לקדש בעצמם⁹².

יא. שהיה בידם למחות ולא מוחו

⁸⁷ שו"ע ונו"כ שם

⁸⁸ מ"ב שם צה

⁸⁹ שו"ע ונו"כ שם ורענ ד

⁹⁰ כ"כ ברמ"א שם וכ"כ בשו"ע הרב שם וקסז כג

⁹¹ הנרע"א כתב להסתפק, במי שעדיין לא קבל עליו שבת ואינו רוצה לקבל עליו שבת עכשיו, אם יכול לקדש לאחר להוציא ידיו חובתו, די"ל דכיון שלא קיבל שבת והוא חול אצלו, הרי הוא כאינו מחויב בדבר שאינו יכול להוציא אחרים ידי חובתו, או דהכא עדיף, כיון שבידו להביא עצמו לידי חיוב, דבידו לקבל על עצמו שבת, ונשאר בצ"ע לדינא. ובמנחת שלמה (ח"א סי' ג), ושש"כ (פנ"א סי"ח) ובשלחן שלמה (אות ט) הגרשו"א זצ"ל כתב, דבשעת הדחק, כגון המקדש בבית החולים לחולים, ורוצה לנסוע לביתו לפני כניסת השבת, אפשר להקל בזה, ובלבד שיעשה כן רק באופן אקראי ולא ינהג כן מנהג קבוע, ועדיף טפי אם אפשר, שיקבל עליו שבת ויקדש לאחרים, ואח"כ יחזור לביתו ע"י גוי.

⁹² דאם יודעים לקדש בעצמם אינו יכול להוציאם בקידוש שלו אם אינו יוצא אז בעצמו בהקידוש והפר"ח בסימן תקפ"ה חולק וס"ל דבכל גווני יוכל להוציאם ובספר ארצות החיים סימן ח' מסיק ג"כ דמדינא יכול להוציא בכל גווני אך לכתחלה המצוה שיקדש בעצמו כיון שהוא בקי וגם חבירו המוציא אינו יוצא עתה בהקידוש. מ"ב שם כ

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת סנהדרין

כבר התבאר במכת שבת דף נד: שחייב⁹³ אדם למחות בעוברי עבירה, שנאמר (ויקרא יט פסוק יז) הוֹכֵחַ תּוֹכֵחַ אֶת עַמִּיתְךָ וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חֲטָא וְכָל מִי שְׂאִינוּ מוֹחָה, ובידו למחות, נתפס באותו עון. ונאמר (שם כו פסוק לז) וְכָשְׁלוּ אִישׁ בְּאָחִיו אִישׁ בְּעוֹן אָחִיו מִלְּמַד שְׂכוּלָן עֲרִבִים זֶה בְּזֶה כִּשְׁהִיה בִּידֵם לְמַחֹת וְלֹא מִיָּחוּ.⁹⁴

ומכל מקום אין אדם חייב להוציא ממונו על זה. ולכן נהגו להקל מלמחות בעוברי עבירה, שיש לחוש שיהיו עומדין על גופנו ומאודנו.⁹⁵

מכאן שחובה על כל אחד ואחד, מי שיראת ד' נגע בלבבו, להוכיח ולהזהיר על קיום המצוות⁹⁶ והימנעות מעבירות, כל אחד לפי מתיקות לשונו ולפי יכולתו בצורה הנעימה והמתקבלת, כי בודאי יהיו נתבעים מדוע לא הוכיחו אותם. ומי שאינו עושה כן נתפס על עונם. וד' יזכנו לשוב בתשובה שלמה ונזכה לישועות ונחמות.

וכשיודעין שהוא אסור⁹⁷ ועוברין במזיד צריך להוכיחם, אף כשברור לו שלא יקבלום ונהי דמי שאינו מוכיח אינו נענש עבור חטאם כיון שברור לו שלא יקבלום מ"מ מצוה להוכיחם.

ונצטוינו עוד⁹⁸ ללמדו תוכחת מוסר, במה שנאמר (שם) וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חֲטָא⁹⁹, שיהיה עליך אשם כאשר יחטא ולא הוכחת אותו, שלא תקבל אתה עונש בחטא שלו ואחרי כן צוה שתאהוב אותו והנה השונא את רעהו עובר בלאו, והאזהב לו מקיים עשה.

⁹³ רמ"א יו"ד שלד מח

⁹⁴ כמבואר כאן

⁹⁵ גדולה מזאת כתוב בדרישה בשם מהרמ"ץ דמהר"מ כתב דבזמן הזה שהנדויין מקולקלין אין מנדין כל מי שראוי לנדות אף בעבירות גדולות דאפילו בשורת הדין לא החמירו חכמים פן ימנענו מלעשות תשובה כל שכן שבדורינו שנבלים מביישים את האדם על ככה ולפעמים אין האדם מושל ברוחו ויבא לידי שפיכות דמים. ט"ז שם כג

⁹⁶ עיין חפ"ן היים אגרות ומאמרים סי' י

⁹⁷ מ"ב תקח ה

⁹⁸ רמב"ן עה"ת שם

⁹⁹ וכלי הרמב"ן שם "מצוה אחרת" וכו' "ולזה יטה לשון אונקלוס שאמר, ולא תקבל על דיליה חובא" וכ"ה באור החיים שם "ואומרו ולא תשא עליו חטא – פירוש שלא ימנע ממנו התוכחות, שבוה ישאר במשא חטאו ולא ישוב אל ה', הא למדת שאם לא הוכיחו בטל עשה דהוכח, ולא תעשה של ולא תשא": וכן בכלי יקר שם "ולפי שנאמר ולא תשא עליו חטא מכלל שאם לא תוכיחו אז יהיה חטאו נשוא עליך וזה לפי שכל ישראל ערבים זה בעד זה, והמלוה לחבירו ונותן לו ערב בזמן שהערב רואה שהלוה מפור ממונו הוא מוכיחו מיראת הערבות פן יצטרך לשלם בעבורו, כך הערבות של כל ישראל גורם התוכחה ואם אינו מקבלה אזי נקי הוא ממנו כי אין שורת הדין נותן שיסבול אחד בעד חבירו שאינו ברשותו, אך בדבר זה לבד נעשו ישראל ערבים שבזמן שיש בידו למחות ואינו מוחה אז דין הוא שיתפס בעבורו וישא עליו חטאו אם לא יוכיחו. משל משלו בזה במי

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרך היומי

מסנת סנהדרין

וכן נצטוינו¹⁰⁰ בזה שלא נימנע מלהוכיח מחמת חשש שמא ישנאנו מקבל התוכחה¹⁰¹, ולזה אמר ולא תשא עליו חטא פירוש שלא יחשדם בחטא זה של שנאה אלא יחזיקם בכשרות, ואמר לשון יחיד, לשלול החשד אפילו מיחיד שיחזיק כל איש ישראל שלא ישנאו בשער מוכיח, ובזה יוכיח ויחזור ויוכיח עד שיקבלו מוסרו.

שקודח בספינה תחתיו צעקו עליו כל אנשי הספינה מה זו אתה עושה, השיב להם הלא תחתני אני קודח אמרו לו אם יכנסו המים תחתך אז תטבע הספינה מכל וכל. כך אמר איוב לחביריו ואף אם אמנם שניתי אתי תלין משוגתי, (איוב י"ט ד') ומה השיבו לו חביריו אם יוסיף על חטאתו פשע בנינו יספוק. (שם ל"ד ל"ז) לכך נאמר ולא תשא עליו חטא"

¹⁰⁰ אור החיים עה"ת שם

¹⁰¹ וז"ל שם "עוד ירצה, על דרך אומרם ז"ל (כתובות קה:) האי צורבא מרבנן דסנו ליה בני מאתיה משום דמוכח להו במילי דשמיא, ומעתה יאמר החכם למה לי קנאה, למה לי שנאה ותחרות, עם זרע ישראל, ואחדל מהוכיח, ואהיה אהוב ונחמד לכולן, לזה נתחכם ה' וקודם שצוהו להוכיח, צוה לבני ישראל שלא ישנאוהו, ואחר כך צוהו להוכיח, שהרי ישראל מוזהרים מה' לבל ישנאוהו"

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרך היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

